Царь морський не раз виринаючи над вечір із моря бачив на березі купку дівчат, а між ними чарівну царівну. Одного разу, коли царівна купалася, він ухопив її та й поніс у свої морські покої. Одружився з нею і жили вони добре і мали троє синів. Сини росли вкупці і були так дружні, що ніколи не розлучалися.

Ще хлопцями виринуть бувало на поверх моря та й збивають хвилю, розхитують кораблі, кидають ними по морю, а як дуже розгуляються, то бють їх об скелі й топлять. Тоді нишпорять по них, роздивляються на все, що там єсть, цікавляться всім, що з землі, а потім ще й матір розпитують. І так полюбили землю й усі її принади, що почали в матері проситися, аби пустила їх туди жити. Мати довго вмовляла їх, лякала тим, що на землі вони жити не зможуть, бо родилися в воді, що там вони зараз же помруть. Поки хлопці були невеликі, ще слухалися, а як стали юнаками, то вже вдержати їх у морі не можно було.

Попливла мати в друге море до своєї старої свекрухи, теж морської цариці, що все знала, усе вміла. Розповіла їй своє горе, а та й каже :

— На землі — не те, що в нас, у морі: Там люде жадібні і жорстокі. Я поредбачаю будуччину й от скажу тобі: Твої сини вийдуть з води на землю й великі нещастя принесуть вони людям, між якими житимуть. А що найголовне — вони стануть ворогами й будуть битися, поки один з них не подолає тих двох. Та не вдержиш уже ти їх ніяк у морі й що б вони на землі не вмерли, прийми від мене ці три перли, дай кожньому проковтнути по одній і тоді вони зможуть жити й без води.

Коли мати повернулася, сини ще дуще почали проситися. Вона вже їх не вдержувала, а лиш дала кожньому проковтнути перлину, одягла їх у найкращу одіж, дала найліпшу зброю і сама вивела їх на беріг.

Щоб вони на землі не зустрічалися, щоб не вбили один одного, вона гх порізнила.

Старшого повела через Чорне Море на беріг, що виходив на широкі степи.

Середульного — через Синє Море на беріг, що засіявся ©зерами.

Найменшого — через Біле Море на беріг, що поріс пустими лісами.

Вискочив на беріг старший брат І пішов од моря степом.

Вискочив середульний і пішов між великими й малими озерами.

А найменший зник у темних та пустих лісах.

Іде перший царевич степом, іде й бачить : стоїть великий царський палац, а проти нього на палях стремлять сто голів. Та його це не лякає й він уступає в середину. Тут у покоях зустрічає його прекрасна чарівниця й питає:

— По волі, чи по неволі ? Він одповідає:

--По волі.

— Коли по волі, то хто ти й звідки ?

— Я роду царського, а прийшов звідти, де все живе мовчить, а все мертве шумує. Там мовчки всі родяться, мовчки й помирають. Підданців у мене міліони і хоч вони мають крила та не літають, хоч не мають ніг, а ні одна людина не дожене їх. Царство моє посяжне, та я в день один можу його облетіти й бачити всі тайни, дива й розкоші. Та воно перестало мене тішити, через те я й прийшов сюди.

Чарівниця вислухала та й каже:

— Мудра мова. Тепер же слухай мене: Тисячу год тому назад я їхала по морю на кораблі з своїм чоловіком, половецьким ханом. Схопилася буря, розбила нам корабель. Мене хвиля винесла на цей беріг, де тепер я царюю, а хан утоп і корона його царська зосталася десь на дні моря.

З того часу душа хана і сама не має спокою і мене мучить денно і нічно й держить тут на землі й доти обом нам не буде покою, поки я не дістану з дня моря корону, не надіну її на голову своєму нареченому, поки не запишається тут на престолі якийсь царь у його, ханській короні. Кожний лицарь, що приходить до мене, має завдання знайти в морі ханську корону і як того не виконає за три дні, то слуги мої рубають йому голову і настромлюють на палю. От і тобі кажу: дістань корону й станеш моїм мужем і будеш тут царем, а ні, твоя голова на палі буде стоперша.

Вийшов царевич од чарівниці й попростував до моря. Там почав кликати матір. Вона почула голос свого сина й виринула з моря. Каже їй син:

— Мамо! зустрів я прекрасну царицю, яку я покохав і з я-кою хочу побратися. Тільки ж треба мені достати з дна моря корону половецького хана, що вже тисячу год лежить там. Ту корону моя чарівна цариця надіне мені на голову й я стану царем над усім її народом.

Зараз морська цариця послала всіх своїх слуг, прекрасних мелюзин, шукати по морю половецьку корону. Довго вони шукали, а таки знайшли межи скель високих на останках корабля. Принесла мати на беріг і дала синові.

Пішов син до чарівниці і показав їй корону. Вона так зраділа, що аж заплакала від щастя, а потім взяла в руки й сама наділа царевичу на голову й сказала:

— Будь же тут царем!

І коли вона це сказала, в туж мить з грюком самі двері й вікна скрізь розчинилися, схопився в покоях вихор, сама цариця враз обернулася в чорний порох, що крутився як чорна хмара й уносився вихром із будинку ген у просторінь... І була та хмара подібна до двух людей, чоловіка й жінки, що взявшись за руки, летіли в веселому танку через небозвід, аж поки не сховались за обрієм...

Здивований, розглублений царевич стояв серед покою, а коли схаменувся, то побачив, що на нему корона й що всі слуги й народ йому вклонюються, витають його...

Середульний брат пішов поміж озерами. Іде, йде й от, бачить — стоїть великий царський палац, а проти його на палях стремлять двіста голов. Та його це не лякає й він уступає в середину. У покоях зустрічає його прекрасна цариця й питає:

— По волі, чи по неволі ? Він одповідає:

— По волі.

— Коли так, то хто ти й звідки ?

— Я роду царського, а прийшов я із того царства, де ніхто

з людей не буває по своїй охоті, хоч воно богате й велике.' Хочеш, принесу тобі перли й самоцвіти, хочеш — золота й срібла незлічені багацтва, дивовижних скарбів повний палац.

— Ні, того мені не треба, а ось слухай, що казатиму: Так коло тисячі год тому назад я віддавалася за царя. І надів він на палець мені свій царський перстень із печаткою і сказав: поки перстень буде на твоїй руці, поти в нас буде й щастя й гаразд. Як же здійму його, або загублю, то впадуть на обох нас муки великі.

Якось ми їхали в гостину в друге царство й коли тут проїздили, я пішла купатися на якесь озеро. Як вернулася до дому, то побачила, що царь умер. І тут же помітила, що загубила перстень. З того часу я й живу в цьому краї і дух царя держить мене на землі, не дає спокою йдоти мучитиме, поки я не достану перстень із дна озера. Коли ти знайдеш його за три дні, надіну я його на твою руку й станеш ти тут царем. Як же ні — буде твоя голова на палі двісті перша.

Вийшов царевич із палацу й пішов до моря. Почав кликати матір. Вона почула голос свого сина і виринула з моря.

— Мамо! — каже син — зустрів я прекрасну царицю, яку я покохав і хочу взяти за дружину. Для того треба знайти десь у озерах царський перстень із печаткою, що лежить там коло тисячі год. Вона надіне мені той перстень на палець і стану я царем.

Мати пірнула в море і веліла слугам своїм, прекрасним ме-люзинам наказати русалкам, щоб вони нагнали через ріки в озера всякої риби, щоб пошукати царський перстень з печаткою. Хоч і довго всі шукали, а таки знайшли десь у намулі, принесли морській цариці, а та віддала синові.

Вертається він із перстенем.

Цариця, як тільки глянула, так і пізнала його. Зраділа так, що* аж засміялася від щастя. Потім наділа йому на палець і сказала:

— Будь же тут царем!

Сама ж в мент один розсипалася дрібним порохом й улетіла за обрій чорною хмарою.

Найменший брат пішов лісом темним. Іде й бачить: стоїть царський палац, а проти його стремлять на палях триста голов. Це його не

злякало. Іде в середину, а там його зустрічає прекрасна царівна й питає :

— По волі, чи по неволі?

Каже їй:

— По волі.

— Коли так, то слухай, що казатиму: Давно, давно, хоч нескоро ще й буде тисячу років, як покохав мене страшний, нікчемний дід, ухопив мене з мого царства й заніс сюди в ліси темні. Тут мучить мене, не дає спокою ні в день, ні в ночі. Нічим його вбити не можно, бо смерть свою запакував у яйці, яке сховав у глибоку криницю за морем, за океаном. Коли за три дні принесеш мені яйце, тоді я визволюся від свого мучителя, а ти станеш тут царем. Як же ні — твоя голова буде на палі триста перша.

Пішов царевич до моря, став кликати матір. Вона почула голос свого сина й виринула з моря. Каже їй син:

— Зустрів я, мамо, прекрасну царицю й коли її визволю від. мучителя, то візьму за дружину. Для цього треба добути мені яйце з криниці, що за морем, за океаном.

Пірнула мати в море, дала наказ мелюзинам, а ці звеліли русалкам принести яйце з колодязя, що за морем, за океаном.

Попливли русалки річками й там угледіли стару качку з малими качатами. Похапали всіх малих, а стара й просить:

— Не губіть моїх діток, а краще скажіть, чого Вам треба.

— Вернемо тобі діти, як ти принесеш нам яйце з криниці, що за морем, за океаном.

Полетіла качка. Довго її не було, а все ж принесла яйце. Мати дала його синові, а той поніс цариці.

Тут саме прилетів і мучитель. Вона підняла в гору те яйце й показала йому. Він остовпів... Одразу спав із лиця і стояв як присуджений на смерть. Цариця ж злісно сміялася, держала яйце високо перед ним, неначе хотіла роздавити, потілі ударила ним об землю... З розбитого яйця вилетіла мала пташина, злісно запищала, упялася гострими кігтями мучителеві в карк і потягла його на той світ...

У той же мент і цариця зникла, — розлетілася чорним порохом.

Почав менший брат царювати між цим лісовим народом. Об'ї-

хав усе царство,.у<се оглянув і малим здалося йому й убогим його царство й тісно сі ало йому тут жити. Жадоба, що панує на землі, захопила його душу і дав він наказ своєму найстаршому воєводі, щоб той зібрав як найбільше війська, пішов із ним і забрав сусіднє царство, а царя, щоб кинув у темне підземелля.

Зібрав воєвода військо й потай од усіх наскочив на столицю царя Степового, перебив сторожу в його палаці, узяв царя в полон і кинув його в льох темний та вохкий.

Тоді царь Лісовий прилучив до свого й царство Степове й от •із двох царств стало одно двоцарство.

Чи царь був такий дурний, чи такий злий, а тільки почав мучити й катувати людей степових, почав переробляти людей степових на лісових, почав заводити в степах свої лісові порядки. Та найбільшим нещастям було для людей степових те, що царь так переробив і

перебудував усі їхні шляхи й дороги, що ніяк не можна було пройти або проїхати по степовій країні, як тільки через лісове царство. От, скажемо, близько від села до села, от і вид-дно, от зараз через царину, а прийти туди не можно. А не можно через те, що дорога йшла спершу в лісове царство, а вже звідти верталася до сусіднього села. Кому треба до храму, кому до школи, кому на ярмарок, кому до міста, — то інакше, як через лісове царство не проїдеш. З початку люде відвідували таки своє, хоч і було важко. Далі побачили, що лекше ходити до лісового царства, там можно й купити все, можно й в школі вчитися. І робили як їм було лекше, а через те ставала їхня країна завмерла, не стало там того веселого, богатого життя, а все перейшло в лісове царство.

От так царь робив, а як скорив усіх людей степових, то знову йому стало тісно жити і наказав він воєводі своєму забрати ще одно сусіднє царство, а царя того кинути в льох темний.

Тоді воєвода так саме забрав і царство озерне, а царя кинув у льох темний та вохкий.

Тоді царь прилучив до себе і озерне царство і тут почав заводити свої лісові порядки, переробляти людей озерних на лісових, мучив їх і катував. Та найбільшим нещастям для людей озерних були знову шляхи й дороги, що вели в свій край тільки через лісове царство. Через це так само і цей край занепав, а натомість розцвітало і богатіло лісове царство...

Уже оба брати сидять у глибоких льохах, а того не знає менший брат, ані мати їхня.

І от згадав старший своє вільне життя, упав у велику тугу й хоч як перемагав себе, а таки скотилася з ока одна сльоза й упала на сиру землю...

Згадав і другий про своє море в темному льоху й у нього скотилася сльоза на сиру землю.

Пішли ті дві сльози в землю? аж до підземного джерела, а далі в море. Мати зараз же псчутила ті сльози в морській воді та й каже до своїх мелюзин:

— Ой, щось моїм синам тяжко жити на землі, бо почуваю їхні сльози тут у морі. Даю вам три дні, щоб усе розвідали про їхнє життя.

Мелюзини передали русалкам, ті мавкам і через день морська цариця все внала про своїх дітей.

Тоді вона почала хвилювати море, почала розбивати кораблі, сукаючи між людьми сміливих і відважних людей.

Кільканайцять кораблів уже розбила й не знайшла поки ще ні одної відважної душі.

На обрії моря зявилася маленька чайка, що летіла на повних атрилах. Коли цариця підкинула її на високій хветлі в гору, потім пустила під воду, всі від страху побожеволіли й тільки один юнак спокійно плив по морю в напрямку до берега.

Цариця зауважила це й виринула перед ним. Він не злякався й не здивувався, а плив собі далі.

— Утопнеш, — сказала вона йому. Юнак посміхнувся й одповів :

— Ще ти не знаєш, Царице, що я плаваю як риба. Я ніколи не втопну, хиба замерзну, бо море, — то моя стихія, я родився і виріс на ньому.

— Ти сміливий й одважний — сказала цариця й пірнула в море.

Другого дня вона побачила, що юнак ще пливе по морю й спитала:

— Куди-ж ти плив цією чайкою?

— Я хотів пер*еїхати в чужі краї, хотів об'їхати морем цілій світ, бо люблю море, як і свою душу.

— Ти сміливий, — й пірнула в морську безодню. Третього дня побачила, що юнак ще пливе. Тут знову виринула Цариця й сказала йому:

— Яб зробила так, щоб Ти ніколи не розлучався з морем, як би ти мені став у моїй пригоді,

— Ради цього я все зроблю.

Тоді веліла дельфінам поставити перед ним на дорозі скелю, а на ній напитки й наїдки. Юнак доплив до скелі і зліз на неї, щоб одпочити й покріпитися. Він сидів на скелі ї грівся на палючому сонці, а цариця розповіла йому про трьох царів і про злучення трьох царств в одно трицарство.

Юнак із гнівним запалом вигукнув :

— Сама доля кидає мене на боротьбу з неправдою й злом. Я ж ради того й покинув свій рідний край! Я піду й сам убю того ката царя, визволю тих двох із темних льохів і верну їм їхні царства.

Тоді Цариця додала :

— Цього не роби, а вислухай мене далі. Усі три царі — то мої діти. Не слухали мене мої діти, заманулося їм царювати на землі, а на землі брат брата оббірає, брат брата вбиває. Межи людьми панує жадоба, бо кожен

чоловік має аж дві руки й обидві хапучі. Ось через що й мій менший син забрав собі чужі царства. Ну, та я сама покараю його матерньою карою, а тобі даю* доручення піти туди, де сходилися колись три царства до купи. Саме талі гендлює один чоловік. Він один має на все трицарство, хоч, правда, одну руку хапучу, а за те другу даючу. Бере він першою з одного царства, а другою передає в сусіднє. Собі лишає стільки, аби прожити. Не придбав великих статків, хоч не має й недостатків. Треба від його забрати ту силу руки даючої та передати її цареві — моєму сину. Ось тобі блакитний діямант, що його ледве можно схсвати в жмені. Піди до того чоловіка й зроби так, щоб він узяв його рукою даючою і подержав у ній хоч трошки. Тоді сила руки даючої перейде в той діямант. Ти його візьмеш назад, а в замін даси йому оцей ще більший рожевий діямант, а той віднесеш і подаруєш цареві — мойому сину. Тільки роби швидше, бо сила моя всього на три дні.

Що з сього вийде сам побачиш і тоді прийдеш мені розказати.

Юнак згодився.

Три слуги цариці винесли з моря гарну одіж і зброю для юнака, він одягся і побачив біля себе легку як птиця, чайку з білими вітрилами. Сів туди і з великим задоволенням поплив робити добре, сміливе діло.

Через кілька день вертається до моря веселий, аж сміється, кличе царицю й каже:

— Прийшов я до того чоловіка, що живе там, де сходяться трицарства й коли він обходячи в ночі подвірря, держав хапучою рукою смолоскип, я показав йому діямант блакитний, то він узяв йсго неохотно рукою даючою, подержав трохи, потім зачав гратися ним проти вогню, а нарешті я ледве видер у його з рук. У замін дав йому діямант рожевий і він тим утішився. Поніс я діямант блакитний до царя. Саме у його в гостях <5ули Пан та Дука.

Коли я ввійшов і уклінно прохав царя приняти від мене, чужоземця, цей незнатний подарунок, так у всіх аж очі розбіглися, як діямант засяв проти сонця, наче зоря ясна. Усі тішилися, перехоплювали його з рук в руки і царь і Пан і Дука.

Так захопилися тим, що й не помітили, як я вийшов з палацу.

Після того в Трицарстві почали робитися дивні діла:

Другого дня в ранці царь, твій менший син, вийшов до народу в короні тай каже:

— Вірні мої підданці! Надокучили мені всі мої богацтва, обридли всі мої розкоші, важко мені носити цю золоту корону й царювати. Беріть мою корону, хто з вас хоче, а мені нічого, нічого не треба.

З тими словами кинув корону свою в юрбу. Зраділи люде, почали хапати корону, кожен рве її собі, усі почали сваритися, почали битися...

А царь помандрував у світ за очі.

Того-ж дня виходить і Пан до своїх селян й каже:

— Люде добрі! Важко мені порядкувати моїми великими землями. Коли царь оддав корону, то й я віддаю вам свої землі, бо тепер мені нічого, нічого не треба.

Оддав Пан селянам свою землю і помандрував в світ за очі. Зраділи селяне, почали ділити землю, почали сваритися, почали битися...

Тогож дня виходить до своїх робітників Дука та й каже:

'— Товариші! важко мені порядкувати своїми МГЙСТЄГРЕК" та фабриками. Коли царь оддав корону, пан землю, то й я віддаю вам усе своє добро, бо мені вже нічого, нічого не треба... З тим і пішов у світ за очі.

Робітники зраділи, почали ділитися, почали сваритися, битися.,

А той, що гендлював там, де сходилися трицарства, почав^ хапати з усіх трьох царств. Уже не продає як раніще, а собі лишає як найбільше. Тепер у його комори повні всякого краму, сараї повні плугів та шкіри, стайні повні коней. В загонах стоїть худоба, а в кошарах вівці, у хатах повно золота, шовків та аксамиту, словом усього добра повиим-повно, а руки хапучі все тягнуть, аж трусяться, то з одного царства, то з другого, то з третого.

Сам зробився таким скаредом, що тільки хліб черствий їсть, а все хапає, усе бере, усе складає.

От четвертого ранку іде дорогою голодний, стомлений царь. Бачить — дім, в тому домі повно добра, а в маленькому покої примостився сам господарь. Привітався царь ласкаво, уклонився чемненько та й каже:

— Чоловіче добрий ! чи не даси мені хлібця шматочок, ба я голодний.

Чоловік треться, мнеться — ні туди, ні сюди.

Царь оглянув усе навкруги, бачить скрізь повно добра. По-яув, що тут можна поживитися. Одразу почутив у собі царську силу, руки хапучі так і забігали... Далі як гримне :

— А хиба тобі, іродів сину, повилазило, хиба не бачили, що я твій царь ? Що ти повинен мені податки давати ?

Чоловік скочив з переляку з свого місця, почав низько кланятися, а далі й каже :

— Ой, царю найясніщий ! Щось неначе мій розум потьмарився. За турботами та клопотами я й позабув про це. Прости мене, добрий царю, бери з мого добра все, що тобі потрібно.

От царь став порядкувати тут по своєму.

На той час іде дорогою голодний, стомлений Пан. Бачить, дім повний добра, а в ньому порядкує царь; їсть, пе та посміхається, а хазяїн на дворі з жінкою та з дітьми вози ріжним добром накладає.

Привітався Пан із Царем, почали тоді в двох порядкувати.

Іде дорогою голодний Дука. Бачить — дім повнийдобра а в ньому порядкують царь та пан, а хазяїн на дворі вози накладає. Привітався з царем дука і почали в трьох порядкувати.

От хазяїн трохи не все своє добро поскладав на вози, а пан та дука ще підганяють і того нема й сього ще нема.

Як уже не було що класти, тоді царь сказав спасибіг і поїхав з возами до столиці, а з ним поїхали пан і дука.

От ідуть.

Каже пан цареві:

— Служив я тобі колись вірно, у всьому допомагав, через тебе я роздав свої землі. Тепер і ти мені допоможи.

Царь скривився, а все ж каже!

— Добре. Даю тобі десяту частину свого добра, а тільки з тим, щоб ти мені й надалі допомагав.

Узяв пан свою частину.добра і поїхав на свої землі. Царь з дукою їдуть далі. '

Каже до його дука :

— Служив я тобі колись вірно, у всьому допомагав, через тебе роздав я своє добро, а тепер ти мені допоможи.

Царь скривився, а все ж каже :

— Добре. Даю тобі одну десяту частину свого добра, а тільки з тим, щоб ти мені й надалі допомагав.

Узяв дука частину добра і поїхав у свої маєтки. От приїздить царь до столиці, а там усі люде голодні, бо всі закинули свої роботи та все сваряться та бються за корону. Гукає царь на людей:

Тихо, підданці! Дам усім хліба й усякої поживи 5верніть тільки мені корону!

Кинулися голодні люде в палац, розшукали корону, перебили тих, хто ще чиплявся за неї і принесли її закрівавлену, розтоптану й знівечену.

Царь узяв та й каже :

— І така буде добра — аби корона. Беріть же собі половину мого добра.

Приїздить на свої землі пан, а там селяне обідрані й голодні, бо ж ніхто нічого не робив, а все сварилися та билися, ніяк не могли наділити землі.

Гуказ пан до них :

— Люде добрі! верніть мені мою землю, а я всім дам й одежі й усякої поживи !

Вони зараз же повернули панові землю, а той дав їм половину добра.

Приїхав на свої фабрики дука, а там робітники обідрані й голодні, бо ж ніхто нічого не робив, а все сварилися та билися, ніяк не могли поділитися.

Гукає до них дука :

— Товариші! Верніть мені мої фабрики, а я вам дам і хліба й одежі й усякої поживи !

Вернули вони йому все, а дука дав їм половину добра. І от стало в Трицарстві все по старому; царь царює, селянин горює, а робітник бідує.

Як вислухала все Цариця, сплеснула руками та й каже :

— Треба діло поправляти! Яй забула, що там люде темні, як і ліси їхні і очі в усіх стали темні. Треба промити всім очі. Пущу я на трицарсгво мигичку дрібну, як білий туман, а ти іди знову й дивися, що з того буде.

Через день юнак вертається до моря, кличе царицю та й каже:

— Як упала на Трицарство дрібна мигичка, то з ранку й до вечера промивала людям очі, а як сьогодкя засяло сонце, то люди

-не-

чистими очима побачили, що вони через свої чвари продали за хліб насушний свою волю і свій добробут. Тоді ці народи без гніву й без сварок узяли царя, твого сина, і посадовили його в льох темниц, а корону закинули в море. Так саме взяли пана й дуку й кинули в льох.

Потім поруйнували всі застави й рогатки, шляхи й дороги, що вели в темні ліси і Трицарство поділилося знову на три окремі країни, як було з давних давен. У кожній країні люде сами без

. царя, без пана, без дука почали заводити свій лад і вже не бються, бо мають очі просвітлені. Уже й землі поділили, уже й робочі ' працюють тільки для самих себе. Усі завдоволені, усі багаті, усі

^ щасливі.

Тільки тепер усі три твої сини сидять в темних та вохких льохах.

Цариця каже:

— Тепер буде все добре, а дітей своїх я сама визволю; за твоюж велику послугу, я хочу тебе надгородити. Я багата і маю в своєму царстві скарби незлічені. Проси від мене, чого хочеш й усе я тобі дам.

— Не хочу ніяких скарбів, Царице, бо вони не дають людям щястя. Я тобі вже казав, що хотівби все життя не розлучатись з морем і присватати себе на боротьбу за щастя людське.

Цариця замислилася, а далі каже:

— Узяти тебе в своє царсто я не можу, а дам тобі корабель летючий й постановлю тебе володарем усіх бурь морських. Будеш літати по морю, стишувати бурі, рятувати людей від загибелі. Будеш завжди близько від мене і коли чого схочеш, то поклич мене. До всього будеш жити, як і ми, більш тисячі літ. Чи хочеш?

— Спасибіг тобі, величия Царице, за такий дарунок! Кращого життя' я не можу й уявити.

Тоді показався далеко на морі великий корабель, з бічними вітрилами, що як птах білий летів до берега.

— Для душі відважної, — сказала Цариця, — життя на цьому кораблі буде повне праці, вдоволення й щастя, бо море прекрасне, вічно мінливе і чарівне.

Юнак сміливо й радісно вступив на корабель і понісся по синіх хвилях.

Тепер Цариця взялась ратувати своїх дітей. Вона звеліла своїм підданцям поробити, поширити потоки через підземні джерела аж до самих темних льохів, де сиділи її сини. По тих потоках сама вивела кожного поодинці в море.

Як же то зраділи всі три царевичі, коли почули, що вони знову в морі. На все своє життя на землі вони тепер дивились, як на діточу, шкідливу забавку.

Коли зійшлися всі три до купи, то ще більше зраділи і вже ніколи не розлучалися, а на землю дивилися з огидою, пригадуючи нерозумне людське життя й свої царювання та бідування.

А пам та дука й досі сидять у темних льохах, коли не померли.

Одеса, 17. XI. 1918. р.